

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.IV.21.163/2018/4.

A tanács tagjai:

Dr. Baka András a tanács elnöke
Dr. Kovács Zsuzsanna előadó bíró
Dr. Pataki Árpád bíró

A felperesek:

... I. rendű
... II. rendű
... III. rendű

A felperesek képviselői:

Dr. Sobór Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Sobór Dávid ügyvéd) II.
rendű felperesért

Az alperesek:

... I. rendű
... II. rendű
... III. rendű

Az alperesek képviselője:

Dr. Fazekas Tamás ügyvéd

A per tárgya:

Személyiségi jogsértés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek:

I-III. rendű alperesek

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.151/2017/3/II.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Fővárosi Törvényszék 70.P.22.286/2016/13.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet - a másodfokú eljárási költség és illeték viselésére is kiterjedően - hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az I., II. és III. rendű felpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az I., II. és III. rendű alpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak összesen 30.000 (harmincezer) forint másodfokú és felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt, összesen 118.000 (száztizennyolcezer) forint másodfokú és felülvizsgálati eljárási illetéket az I., II. és III. rendű felperesek egyetemlegesen kötelesek - külön felhívásra - az államnak megtéríteni.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Magyarországon is jelentős sajtónyilvánosságot kapott az a lengyel társadalmi, politikai vita, amelyet 2016 tavaszán váltott ki az a hír, hogy Lengyelországban a hatályos, abortuszt szabályozó törvényt szigorítani kívánják. Lengyelországban az egyik abortuszellenes szervezet aláírásgyűjtésbe kezdett az abortusz teljes betiltása mellett és a katolikus püspöki kar ezen kezdeményezés mellett kiállt. Sor került a kezdeményezés parlamenti vitájára is. Ezek az események az országon belül jelentős tiltakozást is kiváltottak.
- [2] Budapesten 2016. április 10-én az Andrássy úton található Lengyel Nagykövetség elé „A vállfa nem sebészeti eszköz! - Tiltakozás az abortusz teljes lengyelországi betiltása ellen” megnevezéssel magánszemély által bejelentett tüntetést hirdettek, amelyen az alperesek részt vettek és egy performanszt mutattak be. Az eseményen az I. rendű alperes püspöki jelmezben, egy nagy fa- vagy műanyagkeresztrel a nyakában beszédet tartott, amely során a II. és III. rendű alperesek őt akként segítették, hogy a kihangosításhoz szükséges megafont és mikrofont tartották. A beszéd bevezetésében az I. rendű alperes egyértelművé tette, hogy a lengyelországi teljes abortusztilalomról kíván beszélni. Ismertette a tervezett lengyel szigorított szabályokat, illetve a lengyel miniszterelnök támogató nyilatkozatát. Ezt követően az I. rendű alperes azt a kérdést tette fel, hogy „a Kárpát-medencében a magyarok mikor tudnak majd ehhez hasonlóan az Atyának tetsző cselekedetet végrehajtani”, majd egy abortuszellenes és az abortuszt támogató nőszervezeteket kritizáló beszédet tartott. A beszéd végén elmondta, hogy „ezen gondolatokkal készülnek a jelenlévők magukhoz venni a lengyel-magyar barátságra emlékeztető kenyeret és bort”. Ezt követően az I. rendű alperes felemelt egy dobozt, amelyben egy zacskó látható „szent ostya” felirattal, majd keresztet vetett és a következőket mondta: „az átváltoztatás misztériuma legyen bűneink bocsánatára”. Felemelte a dobozt a „Krisztus teste és vére” szavak kíséretében. Ekkor odalépett hozzá egy nő, aki az I. rendű alperes kezében tartott dobozt kicserélte egy másikra, amelyben szintén egy zacskó látható, a dobozon pedig az „abortusztabletta” felirat szerepel. Ezt követően az I. rendű alperes a következőket mondta: „testvéreim az Úrban ha gyóntatok, járuljatok szentáldozáshoz”. Erre a felhívásra az I. rendű alpereshez lépett az egyik női

résztvevő és a dobozban található zacskóból „Krisztus teste” szavak kíséretében az I. rendű alperes a nő nyelvére helyezett egy cukrot, aki ezt követően keresztet vetett. Összesen mintegy öt-tíz nő járult így az I. rendű alperes elé, közöttük a II. rendű alperes is. Ezt követően az I. rendű alperes „a szent mise véget ért, menjetek békével, Istennek legyen hála” szavakkal zárta a jelenetet.

- [3] A tüntetésről készült rövidebb, vágott felvétel megjelent a ... internetes sajtótermékben, illetve a teljes felvétel feltöltésre került egy internetes videomegosztóra és „Az én testem, az én választásom” megnevezésű Facebook-csoport ezt a közösségi oldalon megosztotta.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

- [4] A felperesek keresetükben kérték megállapítani: az I. rendű alperes azzal, hogy nagy nyilvánosság előtt püspöki ruhában „Járuljatok szentáldozáshoz!” felhívást intézett a jelenlévőkhöz, majd áldoztató papi tevékenységet imitálva egy jól láthatóan címkézett, „abortusztabletta” feliratú zacskóból „Krisztus teste” kijelentés kíséretében fehér tablettákat helyezett az „eléje járuló” II. rendű alperes, valamint mások nyelvére, a személyiségük lényeges vonásának minősülő katolikus vallási közösséghez való tartozást érintő módon megsértette az emberi méltóságukat és a vallás szabad gyakorlásához, a vallásszabadsághoz fűződő jogukat. Kérték továbbá megállapítani, hogy a II. rendű alperes azzal, hogy a szentáldozás szertartásában résztvevő katolikus híveket utánozva az I. rendű alperes kezéből elfogadta az „abortusztabletta” feliratú zacskóból kivett fehér tablettát, megsértette a személyiségük lényeges vonásának minősülő katolikus vallási közösséghez tartozást érintő módon az emberi méltóságukat, a vallás szabad gyakorlásához való jogukat, valamint a vallásszabadságukat. Az I. és II. rendű felperesek kereseti álláspontja szerint a III. rendű alperes a II. rendű alperes cselekményével egyezően követte el a jogsértést. A III. rendű felperes kérte megállapítani, hogy a III. rendű alperes azzal sértette meg a felperesek, mint a katolikus közösséghez tartozó személyek méltóságát, a vallásgyakorláshoz való jogukat, vallásszabadságukat, hogy kezében megafonnal végigasszisztálta a vallásgyalázó jelenetet, azt látható szimpátiával, mosolyogva támogatta, az I. és II. rendű alperesekkel szándékegységben segített annak felhangosításában, ezáltal a jogsértő magatartás nagy nyilvánosság előtt való kifejtésében. A felperesek kérték az alpereseket a további jogsértéstől eltiltani, elégtétel adására, valamint egyetemlegesen 600.000 forint sérelemdíj és kamatai megfizetésére kötelezni.
- [5] Az I., II. és III. rendű alperesek a kereset elutasítását indítványozták. Az alperesek a videofelvételen látható események

megtörténtét és a felperesek perbeli legitimációját nem vitatták. Védekezésük szerint tevékenységük a véleménynyilvánításhoz és a gyülekezéshez való jog védelme alatt áll. A lengyel katolikus egyház tevékenységére, illetve az abortusz szabályozására vonatkozó, közéleti vita tárgyát képező véleményüket fejtették ki, melyet a katolikus vallású személyek is kötelesek eltűrni.

Az első- és másodfokú ítélet

- [6] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Az elsőfokú bíróság az új Ptk. 2:54. § (5) bekezdésében foglalt rendelkezések alapján annak megítélése során, hogy megvalósult-e súlyosan sértő vagy kifejezőmódjában indokolatlanul bántó magatartás, azt vizsgálta, hogy a véleménynyilvánításhoz és a gyülekezéshez való jog gyakorlása elegendő indok-e ahhoz, hogy a szubjektíve sérelmesnek érzett magatartás folytatását a vallási közösség tagjai túrni legyenek kötelesek, illetve a felperesek vallásszabadságát és emberi méltóságát ért sérelem elég súlyos-e ahhoz, hogy a véleményszabadság korlátozása indokoltá váljon. Az elsőfokú bíróság a felperesek álláspontjával szemben azt állapította meg, hogy az alperesek előadásának társadalmi, politikai kontextusa egyértelmű. Kifejtette, hogy az alperesek a kifogásolt tevékenységüket egy közéleti kérdéshez kapcsolódóan szervezett, a gyülekezési jog által védett rendezvényen, közéleti vita keretében fejtették ki. A megmozdulás a teljes abortusztilalom ellen tiltakozott, egyértelmű, hogy az előadást ironikusan kell értelmezni, így a külső szemlélő számára is világossá kellett válnia annak, hogy a színjáték a katolikus egyház abortusszal kapcsolatos nézeteinek kritikája. A lengyel katolikus egyház a lengyelországi abortusztörvény körüli társadalmi, politikai vitában határozottan állást foglalt. Az alperesek nem pusztán valláskritikát fejeztek ki, hanem egy olyan társadalmi, politikai ideológiai vitában fejtették ki álláspontjukat, melynek a közéleti érintettsége jelentős és aktuális, amely a véleménynyilvánítás szabadságát még fokozottabb védelem alá helyezi. A katolikus egyház az abortuszvitában meglehetősen markáns véleményt képvisel, így a katolikus vallással azonosuló személyeknek a hasonlóan erőteljes kritikát is túrniük kell. Amennyiben szimbolikus jellegű cselekményekkel történik a vélemény kifejezése szükségeszerű, hogy a vélemény tárgyát képező szervezet vagy közösség, jelen esetben a katolikus egyház szimbólumait kell felhasználni az előadás jelképrendszerében, ezért a ruházat, a liturgiai elemek felhasználása nem volt öncélú. A tüntetés kis létszámú volt, jelentősebb médiaérdeklődést nem ért el. A tüntetéssel foglalkozó híranyag a Facebook-csoport és a ... internetes oldalon jelent meg, az előadás nem ért el nagyon jelentős nyilvánosságot. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az előadás nem valósította meg a Ptk. 2:54. § (5) bekezdésében írt súlyos sérelmet, illetve megjelenésmódjában nem volt olyan mértékben

indokolatlanul bántó, hogy az alperesek közéleti vitában történő véleménynyilvánításhoz fűződő jogának korlátozását indokolja. Az alperesek szándéka nem a katolikus hit gyalázása, hanem a katolikus egyháznak és a hívők közösségének az abortuszvitában elfoglalt álláspontját érintő éles, gúnyos kritikája volt, amely a véleménynyilvánítási jog által védett magatartásforma.

- [7] Az I., II. és III. rendű felperesek fellebbezése alapján eljárt másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és megállapította, hogy az I. rendű alperes azzal, hogy nagy nyilvánosság előtt, püspöki ruhában „Járuljatok szentáldozáshoz!” felhívással áldoztató papi tevékenységet imitálva, „abortusztabletta” feliratú zacskóból „Krisztus teste” kijelentés kíséretében fehér tablettát helyezett „az elé járuló” II. rendű alperes és mások nyelvére; a II. rendű alperes azzal, hogy a szentáldozás szertartásában résztvevő katolikus híveket utánozva, az I. rendű alperestől elfogadta az „abortusztabletta” feliratú zacskóból kivett fehér tablettát; a III. rendű alperes azzal, hogy a hangosítás biztosításával végig asszisztálta a jelenetet, megsértették az I., II. és III. rendű felperesek emberi méltóságát és vallásszabadsághoz fűződő jogát. Az alpereseket a további jogsértéstől eltiltotta és kötelezte őket, hogy a megállapított jogsértésért magánlevélben fejezzék ki sajnálkozásukat, valamint feljogosította a felpereseket a levél nyilvánosságra hozatalára. Kötelezte az I., II. és III. rendű alpereseket, hogy a megállapított jogsértést magába foglaló képsorokat tartalmazó felvételt „Az én testem az én választásom” elnevezésű Facebook-csoport oldaláról töröljék. Kötelezte az alpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg a felpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 15 napon belül 600.000 forintot és annak 2016. április 10-től járó törvényes mértékű kamatát, valamint rendelkezett az első- és másodfokú perköltség viseléséről.
- [8] A jogerős ítélet indokolása szerint a közösséghez tartozással összefüggő személyiségi jog érvényesítésének lehetősége az új Ptk-ban biztosított speciális jogvédelmi eszköz. A jogvitában nem volt vitatott a törvényi feltételek megvalósulása, a közösséget ért jogsérelemre alapított egyéni személyiségvédelmi igény érvényesíthetősége. A perben kifogásolt magatartás egyértelműen a felperesek személyisége lényeges vonásának minősülő, a közösséghez tartozással összefüggő személyiségjegyüket, jellemvonásukat érintő, nagy nyilvánosság előtt megtett, kifejezésmódjában indokolatlanul sértő és bántó magatartás volt. A közösséget bántó jogsérelem alkalmas arra, hogy általában véve a közösséghez tartozó személy személyiségi jogának a sérelmét okozza. Az elsőfokú bíróság helyesen indult ki abból, hogy a perben irányadó jogszabályi rendelkezések mellett figyelemmel kell lenni az alpereseket megillető véleménynyilvánítási szabadság jogára is, amely azonban nem korlátozhatatlan alapjog. Ezért kellett állást foglalni abban a kérdésben, hogy a véleménynyilvánítási szabadság jogának és a

felperesek vallásszabadsághoz fűződő jogának ütközése esetén melyik jogot kell előtérbe helyezni, a felperesek által hivatkozott jogsérelem indokolja-e a véleménynyilvánítási szabadság korlátozását. E mérlegelés eredményeként a másodfokú bíróság arra a meggyőződésre jutott, hogy önmagában kétségsbe vonható az is, hogy az alperesek sérelmezett magatartása értékelhető-e egyáltalán az abortusz kérdéskörében kifejtett véleményként. Azt a felperesek sem vitatták, hogy az ún. abortuszvita közéleti vita, annak tárgyát a művi terhességmegszakítás engedélyezése, illetve tiltása képezi. A katolikus egyház képviselői közismerten ellenzik és elítélik a művi terhességmegszakítást. Az alperesek nem voltak elzárva attól, hogy a közéleti vita keretében kifejtsék ezzel szemben álló véleményüket. Az adott esetben egy olyan performansz bemutatására került azonban sor, amely még a katolikus egyházi szertartásokat kevéssé ismerő személyek számára is érthető módon gyalázkodó, sértő, megalázó tartalommal bírt. A katolikus vallás liturgiájának részét képező szentáldozás központi eleme az, amikor a hívők a szertartásban Jézus Krisztus testét veszik magukhoz. Az alperesek az áldozás szertartását gyalázták meg akkor, amikor a Krisztus testét jelképező ostyát „abortusztablettára” cserélve a tablettát az I. rendű alperes „Krisztus teste” kijelentés kíséretében a II. rendű alperes és más résztvevők nyelvére helyezte, a II. rendű alperes a szertartásban résztvevő híveket utánozva a tablettát elfogadta, míg a III. rendű alperes a jelenet felhangosításában, annak nagy nyilvánosságához való eljuttatásában segédkezett. Ezen magatartások súlyosan sértették a katolikus egyház tagjainak személyiségjegyét, miután számukra Jézus maga az élet, az abortusztabletta használata pedig a bűn, az a „Ne ölj!” parancsolat megszegését jelenti. A sérelmezett magatartás objektív szemléletmóddal való megítélése alapján egyértelműen a vallás meggyalázásának minősül. Ugyanakkor a gúnyolódó cselekmény nem mutatta meg az alperesek abortuszkérdésben elfoglalt álláspontját. Az előadás részeként az abortusztabletta nyelvre helyezése a Krisztus teste közlés kíséretében nem volt értelmezhető az egyház abortuszvitában elfoglalt álláspontjának a kritikájaként. Ezért az abortusztablettával történő „áldoztatás” kifejezetten a felperesek vallását gyalázó magatartásként volt értékelhető, amely a Ptk. 2:54. § (5) bekezdésében meghatározott feltételeket kimerítette, a katolikus közösséget nagy nyilvánosság előtt súlyosan sértette. A jogsértőnek minősülő magatartás egyben a felperesek Ptk. 2:42. § (2) bekezdésében védett emberi méltósághoz fűződő jogát is megsértette. Ezért nem volt elfogadható az elsőfokú bíróságnak az az álláspontja, mely szerint az alperesek magatartását a véleménynyilvánítási szabadság védi. A vallásos meggyőződést véleménynyilvánítási szabadságra hivatkozással megalázni nem lehet. A szólásszabadság gyakorlása felelősséggel jár, a vallást a közéleti vita keretein kívül eső, gyalázkodó, indokolatlanul sértő véleménynyilvánítások módja korlátozható. A másodfokú bíróság nem látott ugyanakkor lehetőséget a vallásgyakorláshoz fűződő jog

megsértésének külön megállapítására.

- [9] Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a) pontja alapján a jogsértést megállapította, a b) pont szerint az alpereseket a jogsértéstől eltiltotta és a c) pont alapján elégtétel adására kötelezte, míg a d) pont alapján rendelkezett a jogsértő képsorok Facebook-csoport oldaláról való törléséről.
- [10] A másodfokú bíróság a Ptk. 2:52. § (1)-(3) bekezdései alapján rendelkezett a sérelemdíj megfizetéséről, melynek a felperesek által igényelt összegét a kifogásolt magatartásra, a jogsértés súlyosságára, a nagy nyilvánosság tényére és a jogsértéssel okozott következményekre tekintettel nem tartott eltúlzottnak. A sérelemdíj egyetemleges megfizetéséről a Pp. 348/B. § (6) bekezdése alapján döntött.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [11] A jogerős ítélet ellen, jogszabálysértésre hivatkozással az I., II. és III. rendű alperesek nyújtottak be felülvizsgálati kérelmet, annak hatályon kívül helyezése és a kereset teljes elutasítása érdekében. Az alperesek hangsúlyozták, hogy a gyülekezési jogról szóló törvény rendelkezéseinek megfelelően bejelentett és tudomásul vett demonstráció során egy, a római katolikus liturgia elemeit felhasználó performansz keretében kritizálták a lengyel katolikus egyház abortuszvitában képviselt álláspontját. Az előadás keretében nem került sor a vallási tisztelet tárgyainak megrongálására, bemocskolására, továbbá Isten vagy Jézus Krisztus lekicsinylésére, vagy megalázására, a színjáték keretében az alperesek csupán kellékeket használtak fel. Az alperesek cselekménye felháborodást nem váltott ki, a társadalmi rendet nem zavarta, a demonstráció felosztatására nem került sor, és az I. rendű alperes ellen indított szabálysértési eljárást is megszüntették. Az alperesek álláspontja szerint a másodfokú bíróság mérlegelése jogsértő, a hittételeket egyoldalúan, kontextus nélkül rögzíti. Azáltal, hogy a másodfokú bíróság az egyház tagjainak személyiségjegyeként rögzíti azt, hogy Jézus egyenlő az étellel és az abortusztabletta használata ezzel ellentétes bűn, megengedhetetlenül tág teret ad a vallási érzékenység peresíthetőségének. A másodfokú bíróság nem adta meg a jelentését és tartalmát a gyalázkodásnak és annak sem, miért nem lehetett az egyház abortuszvitában elfoglalt álláspontjának kritikájaként értelmezni az alperesek perben sérelmezett magatartását. Nem derül ki az ítéletből, hogy milyen objektív mérce alapján állapította meg a másodfokú bíróság, hogy a római katolikus liturgiában kevésbé járatos személyek számára is súlyosan sértő, kifejezésmódjában indokolatlanul bántó volt az alperesek magatartása. Az Alkotmánybíróság 7/2014. (III.7.) AB számú határozatában kifejtettek értelmében, az adott esetben a terhesség megszakításra vonatkozó társadalmi vitában karakteres álláspontot megjelenítő egyház, annak vezetői és az egyház tagjai

szélesebb körben kötelesek a kritikát tűrni. Az pedig nem állapítható meg, hogy az alperesek közügyekben megnyilvánuló egyház álláspontjának kritikájára vonatkozó magatartása az egyház hittételei követőinek emberi méltóságát vonta kétségbe. A liturgia extremitástól mentes, kölcsönzött kellékekkel megvalósított karikírozása kapcsán megalázás nem történt. A másodfokú bíróság a vallási szimbólumok és szertartások jelentéstartalmának elemzésével filozófiai és teológiai kérdésben foglalt állást és egyoldalú vallási liturgia elemzésre alapított polgári jogi felelősséget, amely megengedhetetlen. Az alperesek a szabad véleménynyilvánításhoz való jogukat, annak alkotmányos keretein belül gyakorolták, a liturgia imitáció nem volt kifejezőmódjában indokolatlanul bántó, lealacsonyító, az emberi méltóságot nem sértette, azt a felperesek tűrni kötelesek. Alperesek ebben a körben hivatkoztak az EJEB Otto-Preminger-Institute v. Austria ítéletére, amely álláspontjuk szerint a jelen ügyben is iránymutatásul szolgál a nemzeti bíróságok számára. Ebben az ítéletben a nemzetközi bíróság pontosan megfogalmazta a hasonló ügyekben vizsgálandó kritériumokat. Ezek alapján az alperesi álláspont szerint indokolt, hogy alperesek fontos közügyben gyakorolt véleménynyilvánítási szabadsága alkotmányos védelmet élvezzen.

- [12] A felperesek a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérték. Azt hangsúlyozták, hogy az alperesek felülvizsgálati kérelmükben a másodfokú bíróság szabad mérlegelési jogköre alapján tett megállapításait vitatják, nem hivatkoznak azonban olyan körülményre, amely a másodfokú bíróság mérlegelését kirívóan okszerűtlenné tenné. A másodfokú bíróság okszerű mérlegeléssel jutott arra a következtetésre, hogy az alperesek súlyosan sértő és kifejezőmódjában indokolatlanul bántó gúny tárgyává tették a katolikus hívek közösségét, megsértették az emberi méltóságukat. A másodfokú bíróság a mérlegelésnek kimerítő indokát adta, a mérlegelés szempontjai és az, hogy azok alapján miként jutott a jogsértés megállapítására, a jogerős ítéletből részletesen megállapítható. A felülvizsgálati kérelem lényegében a mérlegelést sérelmezi, amely a felülvizsgálati eljárásban csak korlátozott körben bírálható felül. Nem lehet szó a véleménynyilvánítás szabadságának sérelméről, miután az alperesek öncélú sértegetése nem fejezett ki semmilyen véleményt. Az alperesek - álláspontjukat cáfoló módon - az EJEB Otto-Preminger-Institute v. Austria ítéletére hivatkoztak, amelyben a vallásgyalázással kapcsolatos jogsértés miatt alkalmazott szankciók elfogadásra kerültek, de miután a döntések büntetőjogi szankcióra vonatkoznak, azok a jelen esetben nem irányadók. A katolikus vallású személyeket súlyosan sérti a szentáldozás szándékos, kirívóan durva megcsúfolása, Krisztus testének az abortusztábléttával való helyettesítése, amely a katolikus hívők számára megalázó volt, mély lelki fájdalmat okozott. A katolikus vallás hívői számára Krisztus az élet, a

szeretet és a tisztaság megtestesítője, míg az abortusztábléta az Isten által adott élet önkényes elvételét jelenti. Az alperesek érvelésével szemben, a vallásgyalázás megvalósulását nem zárja ki az, hogy a demonstráció a gyülekezési törvény alapján nem került felosztatásra. Tévesen hivatkoztak az alperesek arra, hogy a másodfokú bíróság hittételeket rögzített, illetve kánonjogot alkalmazott az ítéletében. A másodfokú bíróság objektív megközelítéssel és a kontextus szerinti értelmezés követelménye által megkívánt szociológiai igényességgel tárta fel, hogy melyek a katolikus közösség tagjainak fő vonásai. Társadalmi tényként vehető figyelembe a szentáldozás katolikusok számára való jelentése és köztudomású az is, hogy számukra Jézus maga az élet, az abortusztábléta használata pedig bűn, az a „Ne ölj!” parancsolat megszegését jelenti.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [13] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint alapos.
- [14] Az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van a gondolat, lelkiismeret és vallásszabadsághoz. Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. A (4) bekezdés értelmében a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának megsértésére. Az (5) bekezdés szerint a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása nem irányulhat - egyebek mellett - vallási közösségek méltóságának megsértésére; az ilyen közösséghez tartozó személyek törvényben meghatározottak szerint jogosultak a közösséget sértő véleménynyilvánítás ellen emberi méltóságuk megsértése miatti igényeiket bíróság előtt érvényesíteni.
- [15] A Ptk. 2:54. § (5) bekezdése szerint a közösség bármely tagja jogosult a személyisége lényeges vonásának minősülő - egyebek mellett - vallási közösséghez tartozásával összefüggésben a közösséget nagy nyilvánosság előtt súlyosan sértő vagy kifejezőmódjában indokolatlanul bántó jogsérelem esetén a jogsértés megtörténtétől számított 30 napos jogvesztő határidőn belül személyiségi jogát érvényesíteni.
- [16] A Pp. 348/B. § (5) bekezdése alapján a bíróság a személyiség lényeges vonásának minősülő, a közösséghez tartozással összefüggő személyiségjegy vonatkozásában azt vizsgálja, hogy a közösséget bántó jogsérelem alkalmas lehet-e arra, hogy általában véve a közösséghez tartozó személy személyiségi jogának a sérelmét is okozza.
- [17] A Ptk. 2:42. § (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy törvény és mások jogainak korlátai között személyiségét

szabadon érvényesíthesse és, hogy abban őt senki ne gátolja. A (2) bekezdés szerint az emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani; a személyiségi jogok e törvény védelme alatt állnak.

- [18] A Ptk. 2:54. §-ának (5) bekezdéséhez fűzött törvényi indokolás értelmében a kollektív személyiségi jogvédelmet csak bizonyos alapjogok esetén indokolt lehetővé tenni, ellenkező esetben a véleménynyilvánítás szabadsága szenvedne sérelmet. A kollektív személyiségi jogvédelmet korlátok közé kell szorítani, vagyis biztosítani kell, hogy csak indokolt és kirívó jogsértés kerüljön szankcionálásra. Ennek eszközei, hogy a jogvédelem 30 napos jogvesztő határidőn belül igényelhető, a jogsértés a személyiség lényeges vonásának minősülő közösséghez tartozással összefüggésben, nagy nyilvánosság előtt, súlyosan sértő vagy kifejezésmódjában indokolatlanul bántó módon valósuljon meg. A „személyiség lényeges vonásának minősülő” jogsértés csak „komoly esetben” és „csak ténylegesen a közösséghez tartozók” jogvédelmét jelenti; a „súlyosan sértő vagy kifejezésmódjában indokolatlanul bántó” jogsérelem szöveg alkalmazása pedig azért szükséges, mert a kritika bizonyos szintjét egy közösségnek is túrnie kell.
- [19] A perbeli esetben a felperesek a keresetüket a törvényes határidőben nyújtották be. A perben nem volt vitás, hogy a felperesek - nyilatkozatuk szerint - a római katolikus vallási közösséghez tartoznak és az sem volt kétséges, hogy e vallási meggyőződés a személyiség lényeges vonásának minősül.
- [20] Az eljáró bíróságok alapvetően abban a kérdésben foglaltak el eltérő álláspontot, hogy az alperesek sérelmezett magatartása súlyosan sértő, vagy kifejezésmódjában indokolatlanul bántó magatartásnak minősül-e, amely a Ptk. 2:54. § (5) bekezdése alapján a felperesek igényérvényesítését megalapozza. Az alább kifejtettek szerint, a Kúria az elsőfokú bíróság álláspontjával értett egyet.
- [21] Az adott esetben az alperesek a kifogásolt előadásukkal a művi terhességmegszakítás (abortusz) engedélyezése vagy tiltása körül kialakult társadalmi, közéleti vitában jelenítették meg az álláspontjukat. Az alperesek Budapesten az Andrássy úton található lengyel nagykövetség elé bejelentett és meghirdetett tüntetésen egy ún. performanszt jelenítették meg. Az előadásban az I. rendű alperes, aki külsőségeiben egy katolikus papot személyesített meg, egy abortuszt elítélő beszédet tartott, majd ezt követően jelképesen misét celebrált, amelyben úgy áldoztatott, hogy azt megelőzően az egyik szereplő a pap kezében lévő ostyát - annak figyelmét elkerülve és tudta nélkül - abortusztablettára cserélte ki. Az abortusztilalom ellen szervezett megmozdulásból a külső szemlélő számára érzékelhető volt, hogy a pap beszédét és az előadott jelenetet ironikusan kellett értelmezni. Az alperesek az

adott közéleti vitában a katolikus egyházzal szemben képviselt álláspontjukat a gúny eszközével fejezték ki.

- [22] A vélemény kifejezésének egyik eszköze lehet a gúny. Az Alkotmánybíróság számos esetben hangsúlyozta, hogy az értékítéletre, az egyén személyes véleményére a véleménynyilvánítási szabadság minden esetben kiterjed, függetlenül attól, hogy az értékes vagy értéktelen, igaz vagy hamis, érzelmen vagy észérveken alapul; a szintén alkotmányos védelem alatt álló emberi méltóság, becsület, jó hírnév azonban az értékítéletben megnyilvánuló véleménynyilvánítási szabadság külső korlátja lehet [36/1994. (VI. 24.) AB határozat, 7/2014. (III. 7.) AB határozat]. Az Alkotmánybíróság a 7/2014. (III. 7.) AB számú határozatában ismertetve az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (Egyezmény) 10. cikkében biztosított szólásszabadság körében kialakított gyakorlatát, általánosan meghatározó elvként emelte ki a közügyek vitatása körében, hogy a szólásszabadság a demokratikus társadalom alappilléreinek egyikeként mind a társadalmi haladásnak, mind az egyén kibontakozásának alapvető feltétele, amely a sértő, meghökkentő vagy aggodalmat keltő véleményeket is védelmezi (26. pont). Az Alkotmánybíróság kitért arra is, hogy az EJEB nem csupán azokban az esetekben hívja fel a közügyek vitatásának kiemelkedő jelentőségű érvét, amelyekben a vitatott megszólalás politikusokra vagy hivatalos személyekre vonatkozik, hanem akkor is, ha az adott közérdekű kérdés magánszemélyeket (is) érint (30. pont). Az Alkotmánybíróság a 8/2018. (VII. 5.) AB számú határozatában azt fejtette ki, hogy az egyházi tisztséget viselők is kötelesek a kritikát fokozottabban tűrni, ha saját egyéni döntésük alapján a vallási közösségük életéhez szorosabban kötődő szférából kilépve, a közéleti vitákban és a politikai történetekben aktív szerepet vállalva vesznek részt (24. pont).
- [23] A Kúria kiemelt jelentőséget tulajdonított a mindkét fél által hivatkozott Otto-Preminger-Institute v. Austria ügynek. Ebben a z EJEB ismételten leszögezi, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága egyike a demokratikus társadalom alapjainak, amely alkalmazandó nem csupán azon információkra és elképzelésekre, amelyek kedvezőek vagy ártalmatlanok, illetve amelyek csupán véleménykülönbséget fejeznek ki, hanem azokra is, amelyek sokkolják, sértik vagy zavarják az államot vagy lakosság bármely részét. Ugyanakkor e jog gyakorlása szükségképpen együtt kell, hogy járjon azzal a kötelezettséggel is, hogy amennyire lehetséges elkerüljék az olyan kifejezéseket, amelyek szükségtelenül támadóak és nem járulnak hozzá a közügyek szabad megvitatásához. Ennek megfelelően az EJEB a véleménynyilvánítás szabadságának a védelmét fontos vizsgálandó kritériumok teljesüléséhez kötötte. Ezek többek között a közügyek szabad megvitatásához való hozzájárulás ténye, a lealacsonyítás és

az öncélú vallásgyalázás hiánya, a nyilvánosság terjedelme és a konkrét helyszín és helyi tényezők figyelembevétele. Mindezen együttes értékelésével a Kúria az Otto-Preminger-Institute és a jelen ügy alapvető különbségét állapította meg, olyan különbséget, amely az utóbbi esetben nem igényli a véleménynyilvánítás szabadságának állami korlátozását.

- [24] A fent kifejtettekből következően, amint arra lényegében az elsőfokú bíróság is helytállóan hivatkozott, a művi terhelességmegszakítás engedélyezése körül kialakult társadalmi vitában a véleményét határozottan kinyilvánító egyház, annak tagjai, és értelemszerűen az adott vallási közösséghez tartozó hívők is szélesebb körben, mintegy a közszereplőkhöz hasonlóan kötelesek az ugyancsak markáns kritikát tūrni, függetlenül attól, hogy nem minősülnek közszereplőnek.
- [25] Egyetértett a Kúria a felülvizsgálati érveléssel abban, hogy a katolikus egyházzal szemben megfogalmazott álláspont megjelenítéséhez a katolikus szertartás egyes kellékeinek felhasználása a vélemény kifejezéséhez indokolt volt, a vallási közösség és annak szertartása az emberi méltóság megsértésére nem alkalmas. Amint azt az elsőfokú bíróság is helytállóan kifejtette, a vélemény kifejezése szimbolikus jellegű cselekményekkel történt, a katolikus egyházzal szemben kifejezett vélemény megjelenítéséhez a liturgiai elemek felhasználása, ezért nem volt öncélú.
- [26] A jogsérelem megítélésénél figyelembe vette a Kúria, hogy a vélemény mögött valós társadalmi jelenség, probléma húzódik, amely széles társadalmi réteget, a vallásos és nem vallásos embereket egyaránt foglalkoztatja, a közéleti vita tárgyát képező kérdésben maga az érintett vallási közösség is megosztott, az alperesek magatartása vallási békétlenséget nem idézett elő, vallásellenes érzelmeket nem szított, jelentős társadalmi hatása nem volt, az a társadalmi, közéleti vitában elhangzott álláspontra egyfajta túlzó megnyilvánulásnak minősíthető.
- [27] Elfogadható, hogy a katolikus vallás hívői számára a szentáldozás, illetve e liturgiai cselekmény gúnnyolása sértő. Amint azonban azt a Kúria hasonló ügyben hozott korábbi határozatában is kifejtette, azt, hogy egy magatartás egy meghatározott közösséghez tartozáson keresztül sérti-e egy konkrét jogalany személyiségi jogát (emberi méltóságát) nem az érintett személy egyéni érzékenysége, hanem külső, objektív szemléletmód (társadalmi közfelfogás) alapján kell megítélni (Pfv.IV.20.636/2016/4.). A perbeli esetben az alperesek részéről a véleményük kifejezéséhez a vallási szertartás megjelenítéséhez az egyes liturgiai elemek felhasználása az adott vallási közösséghez tartozók számára lehet ugyan sértő, miután azonban a szertartás megjelenítése nem volt az objektív mérce szerint súlyosan sértő, vagy kifejezésmódjában indokolatlanul

bántó, a jogsérelem nem állapítható meg.

- [28] Az ironikusan, a gúny eszközével kifejezésre juttatott vélemény, függetlenül annak színvonalától, a perbeli esetben súlyosan sértőnek nem minősült, kifejezésmódjában nem volt indokolatlanul bántó, megalázó. Ennél fogva nem alkalmas arra, hogy a felperesek emberi méltóságának, a vallásuk szabad gyakorlásához való jogának, illetve a vallásszabadságuk sérelmét okozza.
- [29] Mindebből következően a Kúria megállapította, hogy a felperesek fellépése az alperesek magatartása miatt a Ptk. 2:54. § (5) bekezdése alapján nem volt megalapozott. Ezért a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és a Pp. 253. § (2) bekezdésének megfelelő alkalmazásával az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

- [30] Ptk. 2:54. § (5) bekezdés

Záró rész

- [31] A Kúria a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felpereseket az eredményes felülvizsgálattal élő alperesek ügyvédi képviselőjével felmerült és a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) és (5) bekezdései, valamint a 4/A. § (1) bekezdése szerint megállapított felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére.
- [32] A tárgyi illetékeljegyzési jog folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján a felperesek kötelesek az államnak megtéríteni.

Budapest, 2019. november 13.

Dr. Baka András s.k. a tanács elnöke, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Dr. Pataki Árpád s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

S.K.

bírósági ügyintéző